

Analyse fatale woningbranden

Midden vorig jaar¹ werd het al duidelijk dat 2020 een verschrikkelijk jaar qua brandveiligheid in de particuliere woningen zou worden. Er was toen al een verdubbeling van het aantal doden door woningbranden in Vlaanderen. Helaas bleef deze verschrikkelijke toename van doden zich in Vlaanderen en ook in Wallonië verderzetten.

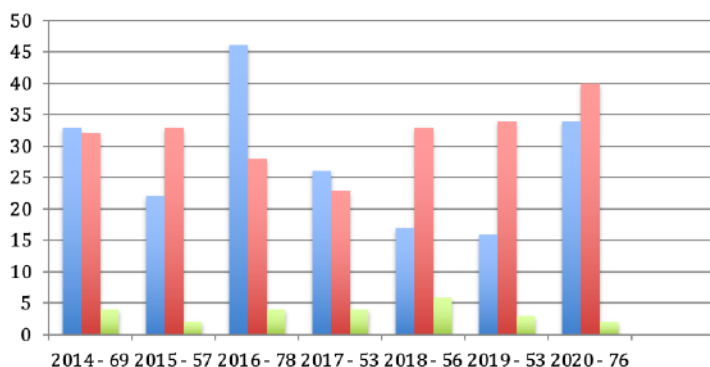
De cijfers van 2020 in België

In 2020 eisten woningbranden in België minstens 76 doden, waarvan 27 vrouwen en 46 mannen. Bij 3 doden is het geslacht mij onbekend. 40 stierven in Wallonië, 2 in Brussel en 34 in Vlaanderen. 47 van de slachtoffers overleden 's nachts of in de avond. Het jongste slachtoffer was 24 en het oudste slachtoffer 96 jaar. De gemiddelde leeftijd van de doden door woningbranden is 64 jaar. Van 10 slachtoffers is de leeftijd mij niet bekend. 68,4% van de fatale woningbranden vonden plaats in eengezinswoningen. De 76 doden komen door een totaal van 72 fatale woningbranden,

waarvan 37 in Wallonië, 2 in Brussel en 33 in Vlaanderen. Opmerking: sinds de start van mijn telling in 2014 zijn in Wallonië nog nooit zoveel doden geweest. Ook in Vlaanderen vielen veel dodelijke slachtoffers. Enkel in 2016 lag dit cijfer nog hoger. Het is de eerste keer dat er geen kind en niemand onder de leeftijd van 18 jaar omkomt door een woningbrand.

Vergelijking Vlaanderen - Wallonië - Brussel

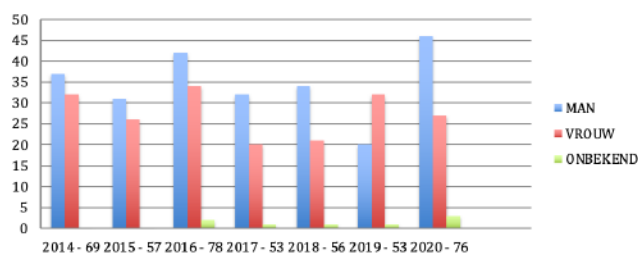

Vergelijking met de cijfers van 2019 in België

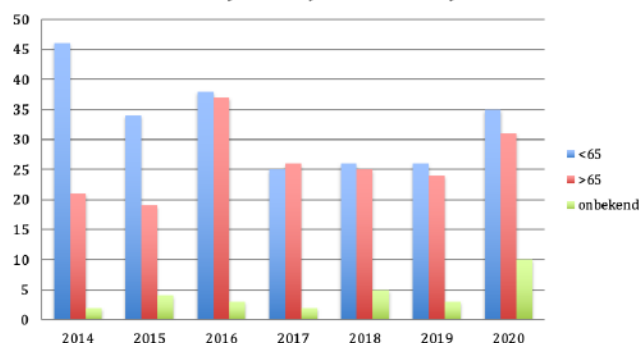
Tegenover 2019 is er een enorme stijging van het aantal doden door woningbranden in België. Toen vielen er minstens 53 doden door een totaal van 45 fatale woningbranden, waarvan 32 vrouwen en 20 mannen. Bij 1 dode is het geslacht mij onbekend. Er vielen 34 doden in

¹ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/07/01/opvallend-meer-doden-bij-fatale-woningbranden-dit-jaar/>

Geslacht

Leeftijd <65 jaar en >65 jaar

Wallonië, 3 in Brussel en 16 in Vlaanderen.

Het jongste slachtoffer was toen 5 en het oudste slachtoffer 92 jaar. De gemiddelde leeftijd van de doden door woningbranden lag op 64 jaar. Van 3 slachtoffers is de leeftijd mij niet bekend. Bijna 74% van de fatale woningbranden vonden plaats in eengezinswoningen.

In 2020 is er dus meer dan een verdubbeling van het aantal doden in Vlaanderen. Enkel in Vlaams-Brabant is er een daling. In de andere Vlaamse provincies zie ik een enorme toename. Voor West-Vlaanderen is het meer dan een verdubbeling en voor Oost-Vlaanderen is het zelfs een verdriedubbeling. In Brussel is er een daling en voor Wallonië een stijging met een opvallende toename van doden in de provincie Luxemburg.

Vergelijking 2014 t.e.m. 2020

Als we kijken naar mijn cijfers van 2014 t.e.m. 2020 blijkt dat er jaarlijks gemiddeld 63 doden zijn. Er sterft dus gemiddeld om de 6 dagen iemand in België door een woningbrand. In Vlaanderen kwamen er de afgelopen 7 jaar jaarlijks gemiddeld bijna 28 mensen om, in Wallonië bijna 32 en in Brussel bijna 4.

2016 was het verschrikkelijkste jaar met 78 doden waarvan 46 in Vlaanderen, 28 in Wallonië en 4 in Brussel. 2017 en 2019 zijn de minst dramatische jaren voor België. Na het pikzwart jaar 2016 voor Vlaanderen met 46 doden zien we t.e.m. 2019 een zeer sterke daling maar 2020 legde een verschrikkelijke stijging bloot, terwijl Wallonië sinds 2018 een stijging kent van het aantal doden. In 2020 vielen de meeste

doden in Wallonië sinds mijn telling. Als we kijken naar de grafiek van de provincies blijkt dat woningbranden de meeste slachtoffers eisen in Henegouwen, gevolgd door Luik en daarna Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen. De minste slachtoffers vind je in Waals-Brabant, Limburg en Luxemburg, gevolgd door Namen en daarna Brussel. Deze conclusie houdt geen rekening met het inwonersaantal per provincie.

Enkel in 2019, sinds ik de gegevens verzamel, kwamen meer vrouwen (32) om dan mannen (20). Toen was de verhouding omgedraaid in vergelijking met 2017 toen we in totaal evenveel doden hadden. Gemiddeld komen bijna 27,5 vrouwen en iets meer dan 34,5 mannen per jaar om. De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers is 58,2 jaar. Als ik de leeftijd indeel in 2 categorieën, nl. <65 en >65 jaar is er de 2 eerste jaren duidelijk een hoger aantal bij de 1ste categorie. Vanaf 2016 zie je ongeveer dezelfde verhouding tussen de leeftijdsgroepen, maar toch een

licht overgewicht bij de categorie onder 65 jaar, uitgezonderd in 2017. Bijna 59% zijn gestorven tijdens de nacht of in de ochtend.

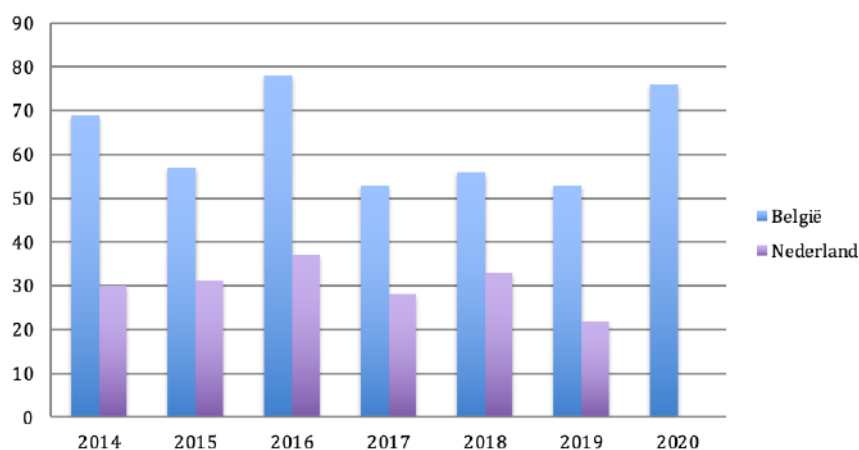
Over de maanden waarin de meeste slachtoffers vallen, kunnen geen conclusies getrokken worden. Er zijn in de 7 jaar dat ik de cijfers verzamel (enorme) verschillen te zien. Gemiddeld zijn de dodelijkste maanden januari en december en is september de maand waarin de minste slachtoffers vallen.

Vergelijking met Nederland

In Nederland (17,46 miljoen inwoners² tegenover 11,49 miljoen in België³) eisten woningbranden in 2014 30 doden, in 2015 31 doden, in 2016 37 doden, in 2017 28 doden en in 2018 33 doden. Het cijfer voor 2019 staat op 22 dodelijke slachtoffers.

Als we dus kijken naar de cijfers van 2014 t.e.m. 2019 blijkt dat gemiddeld om de 12 dagen iemand in Nederland

Vergelijking België - Nederland

² gegevens Centraal Bureau Statistiek Nederland oktober 2020

³ gegevens Statbel, het Belgisch statistiekbureau 26 mei 2020

sterft door een woningbrand. Voor de cijfers in Nederland maak ik gebruik van de jaarlijkse cijfers van de Nederlandse Brandweeracademie⁴.

Belang van statistiek en brandonderzoek

Aangezien er geen cijfers en statistieken van fatale woningbranden werden bijgehouden, ben ik hier zelf mee gestart in 2014⁵. Ik beschik dus niet over alle gegevens, maar het is een aanzet om gericht werk te maken van brandveiligheid. Je kan immers geen campagnes en sensibiliserende acties opstarten als je niet weet waar de branden gebeuren, hoe deze ontstaan en wie de slachtoffers zijn. Alle gekende gevallen van zelfdoding en moorden zijn uit de cijfers gehaald. Ik neem woningen, studio's, kamers, hotels en rustoorden op in mijn cijfers, de plaatsen dus die beschouwd kunnen worden als woon- of verblijfplaats. Ik blijf na 7 jaar nog steeds hopen dat elke hulpverleningszone inzet op statistiek, brandonderzoek en de sensibiliserende brandpreventie.

Hoe kunnen we zeer snel komen tot een drastische daling van het aantal doden en gewonden door brand?

Voldoende rookmelders en een afgesproken vluchtplan redden levens!

Woningbranden in België eisen dus enorm veel slachtoffers. De laatste jaren valt ook een toename van het aantal branden op. Naast het vermijden van brandrisico's in en om de woning, is het belangrijk dat geïnvesteerd wordt in voldoende rookmelders met een 10-jarige vaste

batterij. Weinig mensen weten dat als er 's nachts brand uitbreekt je heel weinig kans hebt om tijdig wakker te worden. Als je slaapt, ruik je immers niets. De rook van een brand verspreidt zich zeer snel en is verstikkend.

Voldoende rookmelders en een afgesproken vluchtplan helpen om het aantal doden en gewonden door woningbranden te verminderen. Belangrijk is om alle risicoplaatsen te voorzien van een rookmelder, met uitzondering van locaties waar valse alarmen mogelijk zijn, zoals de keuken, de badkamer en plaatsen waar de temperatuur zakt tot 4°C of stijgt tot 38°C, bijvoorbeeld de kelder, de garage, de veranda en een onafgewerkte zolder. Op die plaatsen is uiteraard ook een risico op brand, dus moet een rookmelder in de nabijheid ervan geplaatst worden. Eén rookmelder per verdieping is te weinig. Stel, je plaatst een rookmelder in de nachthal en er breekt brand uit in de slaapkamer van je kind. Het duurt dan tot de rook aan die rookmelder komt voor je verwittigd wordt. De rookmelder gaat te laat alarm geven. Op de kinderkamers en alle slaapkamers hoort dus een rookmelder. Als de brand snel gedetecteerd wordt, blijft deze beperkt en is een vluchtweg beschikbaar.

In een doorsnee gezinswoning zijn 6 tot 8 rookmelders nodig om te zorgen voor een snelle detectie. In elke woning zijn meerdere elektrische toestellen aanwezig, die een risico op brand inhouden. Denk hierbij aan de vaatwas, wasmachine en droogkast, maar ook het opladen van elektrische fietsen, laptops en smartphones houdt een risico in. Op deze plaatsen dient dus een rookmelder geplaatst te worden. In grotere woningen worden bij voorkeur gekoppelde rookmelders geplaatst, zodat het alarm op meerdere plaatsen hoorbaar is. Het alarm van de rookmelders dient steeds hoorbaar te zijn tot in de slaapkamer en tijdens de diepe slaap. Naast het plaatsen van voldoende rookmelders, is het belangrijk om te

kunnen terugvallen op een geoefend vluchtplan. Dit zorgt ervoor dat iedereen de woning tijdig en veilig kan verlaten.

Wetgeving rookmelders

In Vlaanderen moet elke woning minstens 1 rookmelder per verdieping hebben. In Brussel geldt er alleen een verplichting voor huurwoningen en moet er in elke kamer op de vluchtweg vanuit de slaapkamer naar buiten een rookmelder hangen.

In Wallonië moet er per verdieping 1 rookmelder hangen maar als de verdieping groter is dan 80m² dan 2. Vanaf 4 rookmelders dienen deze gekoppeld te zijn.

Is de wetgeving voldoende?

In de eerste plaats is het te betreuren dat er 3 verschillende wetgevingen zijn. Brand gedraagt zich niet anders omwille van een gewest- of taalgrens. Wetgeving is een mooie zaak maar weet dat het aantal rookmelders in je woning afhankelijk is van het aantal risico's zoals eerder aangehaald. Spijtig genoeg kan er in Vlaanderen nog gekozen worden voor rookmelders met een vervangbare batterij. Hierdoor is de kans groot dat de levensduur van de rookmelders maar 7 tot 8 jaar is. De kwaliteit van de optische cel is doorsnee gezien minder goed. Bijkomend is de kans enorm groot dat batterijen niet (tijdig) vervangen worden en de levensduur van de rookmelders overschreden wordt zonder dat men het beseft. Door het kiezen van rookmelders met een niet-vervangbare batterij van 10 jaar kies je voor betere kwaliteit, meer veiligheid en omwille van het niet moeten vervangen van batterijen voor een betere koop die bovendien ook beter is voor het milieu. Buiten dat er te weinig rookmelders moeten geïnstalleerd worden in Vlaanderen, loop je een enorm risico

⁴ <https://www.ifv.nl/onderzoek/Paginas/Fatale-woningbranden.aspx>

⁵ Sinds eind 2016 houdt de Directie Brandpreventie van de AD Veiligheid en Preventie (sinds 2020 Directie Civiele Veiligheid) gegevens bij over de dodelijke slachtoffers van woningbranden in België. Ze doen dit op basis van berichten die in de pers verschijnen over deze incidenten en die verzameld worden door AD Civiele Veiligheid.

Sensibiliserende websites in België

Ga naar

www.leefbrandveilig.be, ontdek en verspreid mee het verhaal. Op LeefBrandveilig! worden alle thema's met betrekking tot brandveiligheid in en rond de woning vanuit dagelijkse en herkenbare situaties ondergebracht. De website kan beschouwd worden als een toolbox voor iedereen: kinderen, jongeren, families, senioren, leerkrachten,... en zelfs voor de brandweer en hun brandpreventieadviseurs. De rode draad in de campagnes is de familie Van Vlam. Deze familie, die zeer brandveilig leeft en het goede voorbeeld geeft, wordt bewust ingezet om brandveilig leven te promoten en preventietips mee te geven, met de focus op het belang van rookmelders en een vluchtplan. De familie Van Vlam bestaat uit grootouders, ouders, (klein-)kinderen en een huisdier. Het opzet is om vanuit verschillende situaties en gebeurtenissen brandveilige thema's aan te kaarten en brandveilige boodschappen mee te geven. Ga naar www.leefbrandveilig.be, ontdek en verspreid mee het verhaal. Het wordt tijd dat België brandveilig wordt.

of als je wil koken op een festival. De website bevat daarnaast ook geactualiseerd campagnemateriaal zoals folders, spandoeken, roll-ups en banniers. Vooral brandpreventieadviseurs en hulpverleningszones van de brandweer gebruiken deze om brandveiligheid in woningen te promoten. Op het campagnemateriaal wordt naast het belang van voldoende rookmelders en een vluchtplan, nu ook verwezen naar het belang van gesloten binnendeuren. Deze website is echter geen vast iets. De informatie wordt regelmatig aangepast en aangevuld. Zo zal er een video met opnames van een echte brand volgen. ANPI voerde in opdracht van de FOD Binnenlandse Zaken

een onderzoek uit naar het effect van sluiten van deuren en veroorzaakte daartoe een brand in een woning met twee identieke kamers (één met open deur en één met een deur die dicht is). Een korte video van het resultaat van dit onderzoek zal gebruikt worden om burgers te overtuigen van het belang van het sluiten van binnendeuren.

Bezoek de vernieuwde website van **FOD Binnenlandse zaken**

www.speelnietmetvuur.be

De FOD Binnenlandse Zaken heeft vorig jaar voor de "14-daagse van de veiligheid" haar website www.speelnietmetvuur.be vernieuwd en vervolledigd met nieuwe thema's (doe de deur dicht, elektriciteit, brandveilig feesten en brandveilig buiten het huis). Je leert er waarop je moet letten om je te beschermen tegen brand en CO-vergiftiging, zowel binnenshuis, in de tuin als tijdens de feestdagen. Je vindt er onder andere ook tips waarop je bijvoorbeeld moet letten tijdens een barbecue

De familie Burnout bakt het bruin!

www.oscare.be/nl/de-familie-burnout/

De website van Oscare biedt naast haar missie voor nazorg en onderzoek bij brandwonden en littekens, ook heel wat materiaal voor preventie en sensibilisatie. De organisatie biedt educatief materiaal op maat van de doelgroep, vooral gericht naar scholen, jeugdbewegingen en jongeren toe. Van kleuters tot hogeronderwijs. Met de strips over de familie Burnouts maak je kennis met de meest onvlambare familie van het land.

dat je de éne rookmelder per verdieping niet gaat horen in je diepe slaap. Het belang van gekoppelde rookmelders in een woning mag niet onderschat worden.

In Brussel is het jammer dat de wetgeving enkel van toepassing is in huurwoningen/-appartementen. Een eigenaar hoeft dus in zijn eigen woning of appartement geen rookmelders te plaatsen. Afhankelijk van de indeling van huurwoning of -appartement loop je ook de kans dat de rookmelder te late verwittiging geeft en in de slaapkamer hoeft geen rookmelder! Gelukkig komt het doordat er de verplichting is dat de batterij meer dan 5 jaar moet zijn, in

de praktijk op neer dat er gekozen wordt voor rookmelders met een 10-jarige batterij en dus voor een betere veiligheid.

In Wallonië werkt men met oppervlaktes. Ook hier loop je enorm veel kans dat het te weinig rookmelders zijn. Positief is dat men hier denkt aan het belang van gekoppelde rookmelders. Ik hoop dat de overheid werk maakt van één uniforme wetgeving, aangepast aan de realiteit. De huidige situatie schept immers verwarring en draagt niet bij tot een brandveilig België.

Conclusie

Brandveiligheid begint bij onszelf. Als lezer van 'Fireforum Magazine' hebben we zelfs een voorbeeldfunctie. Als iedereen van ons zijn of haar eigen netwerk van familie, vrienden, burens, collega's,... aanspreekt en sensibiliseert over brandveiligheid in de thuissituatie zouden we alleen in onze vrije tijd al miljoenen Belgen bereiken.

TIM RENDERS

Zelfstandig adviseur en lesgever brandveiligheid.